

UCHWAŁA NR 3044/25
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 22 października 2025 roku

w sprawie przyjęcia informacji pn. „Podsumowanie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w kontekście jego wpływu na rozwój obszarów wiejskich województwa świętokrzyskiego” przed jej przedstawieniem Komisji Rolnictwa i Ochrony Środowiska przy Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego.

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t. j. Dz.U. z 2025 r. poz. 581) uchwala się, co następuje:

§ 1

1. Przyjmuje się informację pn. „Podsumowanie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w kontekście jego wpływu na rozwój obszarów wiejskich województwa świętokrzyskiego” przed jej przedstawieniem Komisji Rolnictwa i Ochrony Środowiska przy Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego.
2. „Podsumowanie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w kontekście jego wpływu na rozwój obszarów wiejskich województwa świętokrzyskiego” stanowi załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego w Kielcach.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
RENATA JANIK

(dokument podpisano elektronicznie)

PODSUMOWANIE WDRAŻANIA PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020 W KONTEKŚCIE JEGO WPŁYWU NA ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Opracowano w Dziale Rozwoju Obszarów Wiejskich

STAN NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2025

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO W KIELCACH

PODSUMOWANIE REALIZACJI WDRAŻANIA PROW 2014-2020

Unijna polityka rozwoju obszarów wiejskich będąca częścią wspólnej polityki rolnej ma na celu wzmocnienie rolnictwa, leśnictwa i obszarów wiejskich, aby mogły sprostać licznym wyzwaniom gospodarczym, środowiskowym i społecznym. Pomoc na rozwój obszarów wiejskich jest uzupełnieniem systemu płatności bezpośrednich dla rolników i środków zarządzania rynkami rolnymi. Budżet na realizację programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW) z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w perspektywie finansowej na lata 2014-2020 dla wszystkich krajów członkowskich UE wynosi 99,6 mld euro.

Budżet PROW 2014-2020 w Polsce wynosi 13,6 mld euro, w tym 8,7 mld euro to środki UE, a 4,9 mld euro – wkład krajowy. Polska znajduje się w czołówce beneficjentów Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, zajmując czwarte miejsce wśród krajów UE po Francji, Włoszech i Niemczech.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 został opracowany na podstawie aktów prawnych UE. Zatwierdzony przez Komisję Europejską dokument określa zakres i formę wsparcia obszarów wiejskich w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2014-2020. Program wpisuje się w całościowy system polityki rozwoju kraju i strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Głównymi celami PROW 2014-2020 była: poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program realizował sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich, mianowicie:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i obszarach wiejskich;
- Poprawienie organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- Odtworzenie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym;

- Zwiększenie wyłączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Instytucją powołaną do zarządzania PROW 2014-2020 jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Akredytowaną agencją płatniczą realizującą płatności dla wszystkich działań Programu jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa a jednocześnie pozostaje jako jednostka wdrażająca większość działań objętych PROW 2014-2020.

Działania związane z rozwojem infrastruktury wiejskiej, scalaniem gruntów oraz aktywizacją społeczności lokalnych zostały delegowane do Samorządów Województw, a systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych do Krajowych Ośrodków Wsparcia Rolnictwa.

O pomoc z PROW 2014-2020 mogli ubiegać się: rolnicy, producenci rolni, zakłady przetwórcze, grupy producentów rolnych, osoby fizyczne prowadzące lub rozpoczynające działalność gospodarczą, lokalne grupy działania, samorządy gminne i powiatowe, nadleśnictwa lasów państwowych, publiczne podmioty doradcze oraz instytucje naukowe. Zgodnie z nowelizacją przepisów prawa realizacja wszystkich wdrażanych działań musi zostać zakończona do 30 września 2025 roku a ostateczne wypłaty z tytułu ich realizacji ARiMR musi zrealizować do 31 grudnia 2025 roku.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego na realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, finansowanego przez UE w zakresie wdrażania działań infrastrukturalnych oraz LEADER otrzymał do dyspozycji środki w łącznej wysokości ponad **160 mln euro**, co w zależności od kursu walutowego ustalonego przez EBC wynosiło **ponad 680 mln zł**.

Przeznaczenie tych środków dedykowane było na wdrażanie działań w zakresie omówionym poniżej:

Inwestycje w środki trwałe:

- Scalanie gruntów
- Zarządzanie zasobami wodnymi,

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich:

- Budowa lub modernizacja dróg lokalnych
- Gospodarka wodno-ściekowa
- Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej

- Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów

jak również dla

Wsparcia dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER

Na finiszu realizacji wdrażania tej edycji Programu w ramach powierzonych działań Samorząd Województwa Świętokrzyskiego, w imieniu którego działa Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego – Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich zajmujący się bezpośrednio obsługą tych inwestycji **deklaruje całościowe wykorzystanie przyznanego limitu środków dla wszystkich typów operacji na poziomie 94,85%.**

Łącznie przyjęto do realizacji **2268** umów na 3468 złożonych wniosków o przyznanie pomocy z czego **2199** jest już w pełni rozliczone a w realizacji końcowej pozostaje **69** umów. **Kwota wypłaconych dotacji** w ramach zrealizowanych umów kształtuje się na poziomie ponad **576 mln zł** tj. **ponad 131 mln euro** a do końcowej wypłaty z tytułu pozostających w rozliczeniu umów pozostaje ponad **87 mln zł** tj. około 20,5 mln euro w zależności od kursu EBC.

W ramach samych działań infrastrukturalnych kwota dostępnych środków do dyspozycji SW świętokrzyskiego kształtowała się na poziomie ponad **103,3 mln euro**, co w przeliczeniu na złotówki daje kwotę **ponad 441 mln zł**.

Dla operacji z zakresu wsparcia dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER kwota tych środków kształtowała się na poziomie ponad **56,8 mln euro**, co w przeliczeniu na złotówki daje kwotę ponad **244 mln zł**.

Realizacja wdrażania poszczególnych rodzajów działań i ich typów przedstawia się następująco:

4.3 SCALANIE – dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowalnych

Limit dostępnych środków dla tego typu operacji to **13,4 mln euro** tj. ponad 58 mln zł w zależności od kursu EBC.

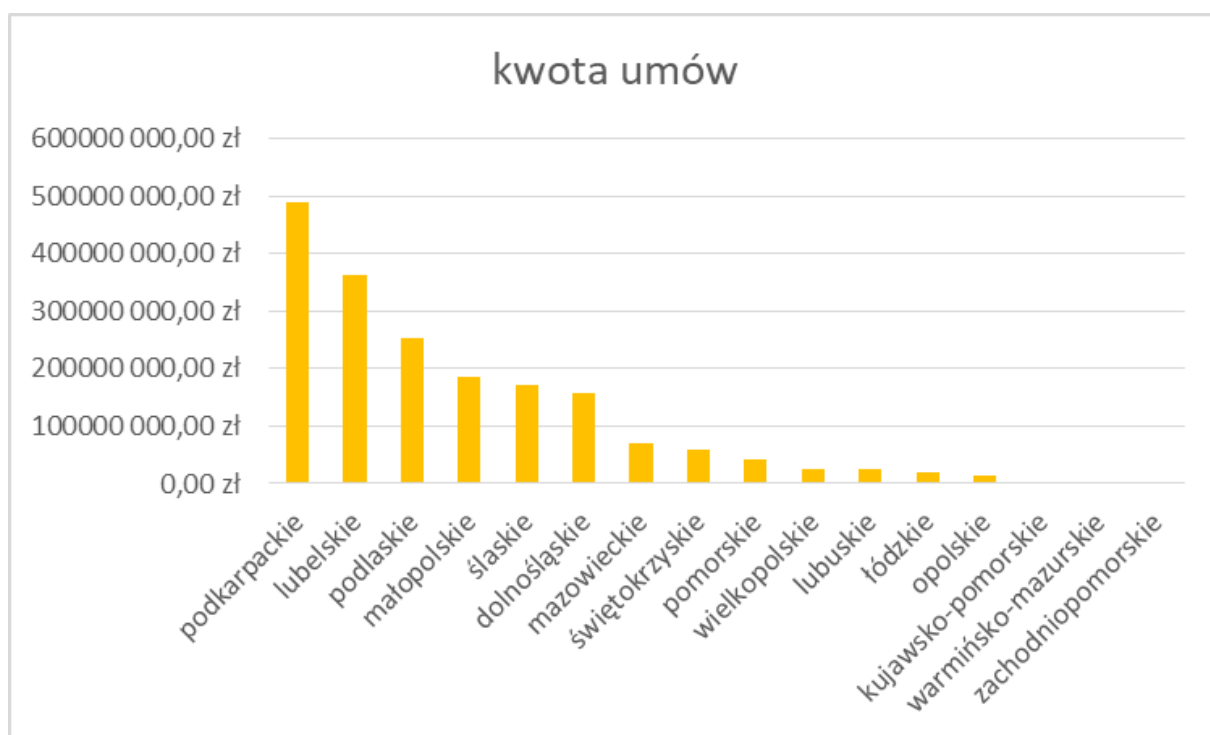
W ramach operacji typu „scalanie gruntów” o dofinansowanie w ramach PROW 2014-2020 mógł ubiegać się starosta powiatu na realizację zadań w zakresie prac scaleniowych oraz zagospodarowania poscaleniowego, tj. budowy lub przebudowy dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych, dojazdów do zabudowań poszczególnych uczestników scalenia, korekty przebiegu oraz poprawy parametrów urządzeń melioracyjnych, likwidacji zbędnych miedzi i dróg oraz wykonywaniu zabiegów rekultywacyjnych. Warunkiem realizacji procesu scaleniowego jest wystąpienie do starosty ponad 50% właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia lub właścicieli gruntów, których łączny obszar przekracza połowę powierzchni projektowanego obszaru scalenia.

W wyniku ogłoszonych naborów wniosków o przyznanie pomocy (łącznie zrealizowano 3 konkursy), które odbyły się w 2016; 2017 oraz 2022 roku **zakontraktowano 8 operacji** na łączną kwotę dofinansowania **ponad 58 mln zł**, co stanowi 97,7 % limitu na ten typ operacji. Beneficjentami dofinansowania są Powiat Jędrzejowski i Powiat Włoszczowski.

Efektami realizacji tych inwestycji było objęcie postępowaniem scaleniowym 5105,6 ha gruntów w tym 4748,63 ha gruntów rolnych i 273,25 ha gruntów leśnych. Ogólna liczba działek ewidencyjnych na obiekcie scaleniowym przed scaleniem to 6565 szt. a po procesie scalenia 3345 szt. Średnia liczba działek ewidencyjnych w gospodarstwie przed scaleniem to 25 szt. a po przeprowadzeniu procesu scalania 13 szt. Liczba gospodarstw uczestnicząca w projekcie scaleniowy kształtowała się na poziomie 1256. Drogi dojazdowe wykonane w ramach zagospodarowania poscaleniowego to ponad 109 km w tym ponad 15 km nowo wybudowanych.

Na tle innych województw realizujących ten rodzaj inwestycji pod względem alokacji środków wynikających z podpisanych umów, nasze województwo świętokrzyskie zajmuje 8 miejsce.

Rys.1 Scalanie. Alokacja środków wynikająca z umów na tle innych województw

4.3.1 ZARZĄDZANIE ZASOBAMI WODNYMI - dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowalnych

Był to nowy, dodatkowy instrument wsparcia uruchomiony w trakcie realizacji Programu w 2023 roku, gdzie Beneficjentem były PGW Wody Polskie oraz gminy, a limit pomocy na operację wynosił 500 tys. zł.

Dostępny limit środków na ten cel dla województwa świętokrzyskiego to **3,8 mln euro** tj. ponad 16,2 mln zł.

Od momentu uruchomienia wsparcia ogłoszono dwa nabory wniosków o przyznanie pomocy – pierwszy dla PGW Wody Polskie w X 2023 r., gdzie nie wpłynął żaden wniosek a następnie dla gmin – XII 2023 r. gdzie zarejestrowano łącznie 40 wniosków o przyznanie pomocy na całość środków dostępnych w limicie. Pomoc udzielana w ramach operacji miała na celu wsparcie inwestycji związanych ze zwiększaniem możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w zlewniach rolniczych. Pomoc przyznano na operacje w zakresie budowy, przebudowy lub remontu urządzeń wodnych lub budowli hydrotechnicznych na ciekach wodnych naturalnych lub sztucznych oraz budowy lub przebudowy otwartych zbiorników retencyjnych służących do gromadzenia wód opadowych lub roztopowych, wód gruntowych lub wód płynących.

Pierwotnie zawarto w ramach złożonych wniosków o przyznanie pomocy 39 umów z Beneficjentami na łączną kwotę pomocy ponad 16 mln zł w ramach całego dostępnego limitu środków. Jednak w czasie realizacji zadań wynikających z podpisanych zobowiązań Beneficjenci złożyli 8 próśb o rozwiązanie umów, co w konsekwencji wpłynęło na niskie wykorzystanie dostępnego limitu środków z tytułu realizacji 31 umów.

Na dzień dzisiejszy, stan umów w fazie rozliczenia na podstawie złożonych wniosków o płatność końcową kształtuje się na poziomie 26 na kwotę ponad 8,9 mln zł. Realizacja pozostałych 5 operacji została już rozliczona a kwota wypłaconych środków kształtuje się na poziomie 1,9 mln zł.

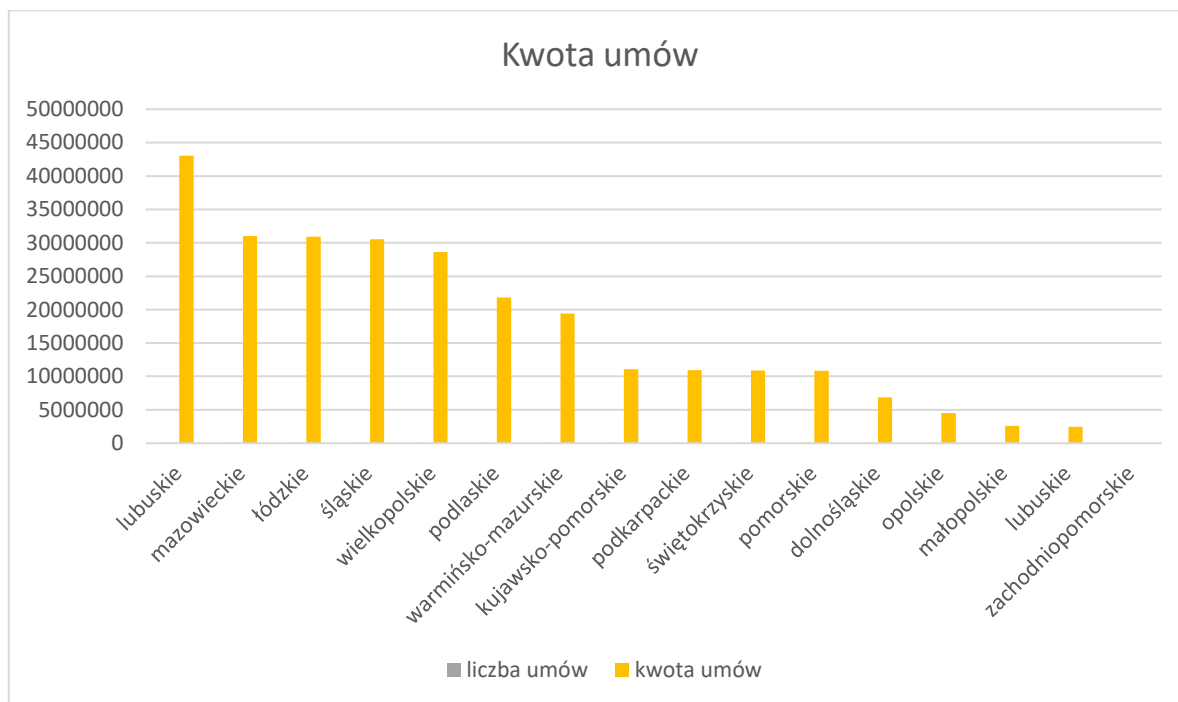
Wdrażanie działania finalnie zamyka się na poziomie 67,2% limitu środków dostępnych dla tego typu operacji, co wskazuje na niewykorzystanie środków w wysokości ponad 32% i oszczędności w wysokości ponad 5,3 mln zł.

Realizowane w ramach tych umów inwestycje dotyczą budowy zbiorników retencyjnych w ilości 10 sztuk oraz przebudowy 31 sztuk wraz z infrastrukturą towarzyszącą w 27 przypadkach realizacji. Na tle innych województw realizujących ten rodzaj inwestycji pod

względem alokacji środków wynikających z podpisanych umów, nasze województwo w tym przypadku plasuje się na 10 pozycji w kraju.

Rys. 2 Zarządzanie zasobami. Alokacja środków wynikająca z umów na tle innych województw

7.2.1 BUDOWA LUB MODERNIZACJA DRÓG LOKALNYCH –

dofinansowanie do 63,63% kosztów kwalifikowalnych

W ramach dostępnego limitu środków - **wspólnego na realizację** tego działania oraz gospodarki wodno-ściekowej w wysokości **44,4 mln euro** tj. ponad 189,7 mln zł, Samorząd Województwa Świętokrzyskiego podpisał 203 umowy z Beneficjentami wykorzystując wszystkie dostępne środki w limicie przeznaczone na ten cel. Podczas realizacji PROW 2014-2020 ogłoszono dwa nabory wniosków o przyznanie pomocy, które przeprowadzono w 2015 roku i 2022 roku. Pomoc była skierowana do powiatów oraz gmin lub ich związków. Łącznie z udzielonej pomocy skorzystało 89 podmiotów na inwestycje z zakresu budowy, przebudowy i modernizacji dróg lokalnych, które nadal są dużą barierą rozwoju społeczno-ekonomicznego w naszym województwie. Ciągłe jeszcze w wielu miejscowościach na terenach wiejskich brakuje dobrej jakości dróg, przez co zahamowany jest rozwój lokalnej przedsiębiorczości, występują ograniczenia w podejmowaniu przez mieszkańców zatrudnienia poza miejscem zamieszkania oraz korzystania z usług publicznych takich jak: edukacja, zdrowie i kultura. Limit pomocy na Beneficjenta w przypadku tego rodzaju operacji wynosił 5 mln zł.

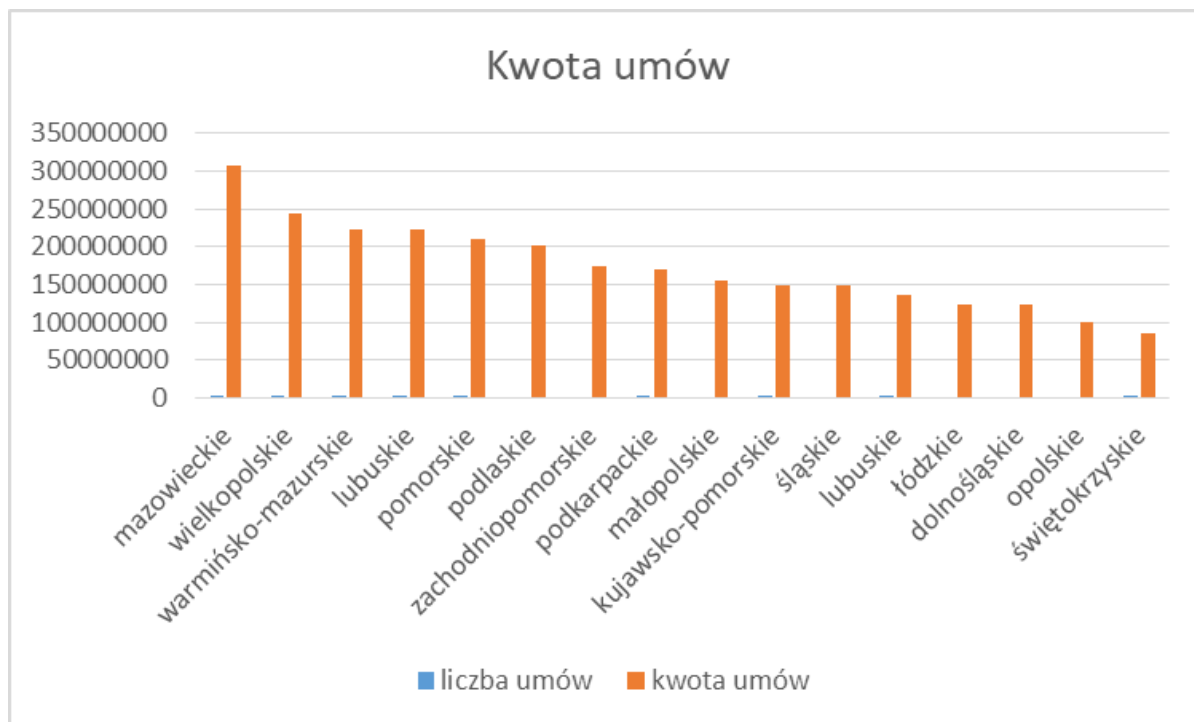
Dotychczas **zakończono i rozliczono realizację 201 operacji, które były realizowane przez 87 podmiotów, wypłacając** na ich konta pomoc w wysokości ponad **77,6 mln zł tj. ponad 18,1 mln euro**. Na końcowe rozliczenie oczekują jeszcze 2 operacje a kwota płatności do zrealizowania na ten cel to ponad 2,9 mln zł.

Efektem rzeczowym zrealizowanych już inwestycji są **przebudowane nawierzchnie dróg lokalnych o łącznej długości ponad 344,8 km** z czego 268 km stanowią drogi gminne, a 76,8 km – drogi powiatowe oraz wybudowano zupełnie **nowe odcinki dróg gminnych na długości 7 km**. Liczba użytkowników korzystająca z ulepszonej infrastruktury wynosi ponad 221 tys. osób.

Na tle innych województw realizujących ten rodzaj inwestycji pod względem alokacji środków wynikających z podpisanych umów, nasze województwo w tym przypadku plasuje się na ostatniej pozycji w kraju. Powodem tego jest wysokość przyznanego limitu środków.

Nie jest to jednak odzwierciedleniem w odniesieniu do poziom wykorzystania dostępnego limitu środków na ten cel, który w tym wypadku wynosi 99%.

Rys. 3 Drogi. Alokacja środków wynikająca z umów na tle innych województw

7.2.2 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA – dofinansowanie do 63,63% kosztów kwalifikowalnych

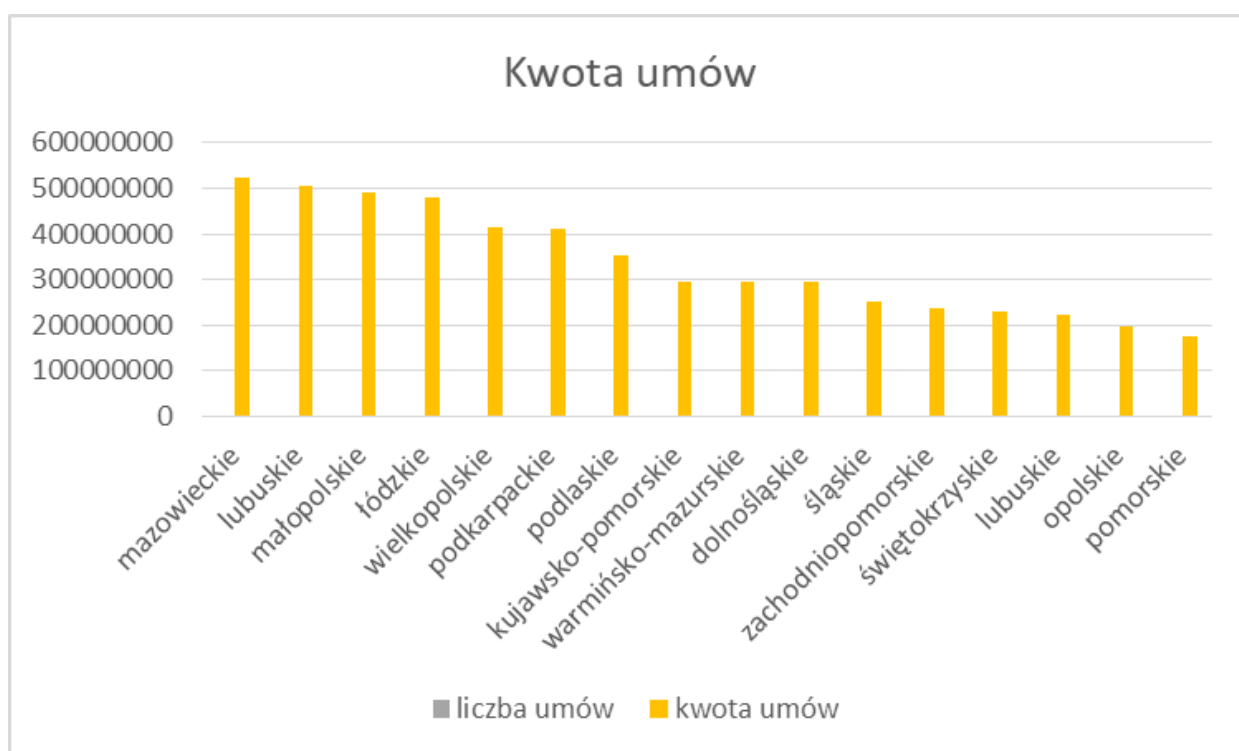
Samorząd Województwa w ramach dostępnego limitu środków wynikającego z rozporządzenia MRiRW oraz dodatkowych funduszy w ramach Europejskiego Instrumentu Odbudowy dysponował **łącznie kwotą** na ten cel **54,6 mln euro** tj. **ponad 237 mln zł**. Pozwoliło to na ogłoszenie 3 naborów wniosków o przyznanie pomocy kolejno w latach: 2017; 2019 oraz 2022 w wyniku, których łącznie **zawarto 156 umów** ze 118 podmiotami na kwotę pomocy **ponad 229,7 mln zł** (w tym 107 umów w ramach gospodarki wodno-ściekowej dofinansowanej w wysokości 63,63% kosztów kwalifikowalnych operacji oraz 49 umów w ramach dodatkowych środków z EIO, gdzie finansowanie wynosiło do 100% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Limit pomocy w obydwu przypadkach finansowania wynosił do 5 mln złotych na obszar gminy w okresie realizacji Programu. Celem realizacji tych inwestycji jest poprawa poziomu skanalizowania i zwodociągowania obszarów wiejskich, która w naszym województwie nadal jest bardzo niska, wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę wodno-ściekową co poprawi poziom życia mieszkańców i ożywi rozwój przedsiębiorczości na tych terenach. Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmowało budowę, modernizację lub wyposażenie obiektów budowlanych służących do zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, zakup i montaż urządzeń kanalizacyjnych oraz urządzeń wodociągowych. Beneficjentami pomocy dla tego typu operacji mogły być gminy, związki międzygminne oraz spółki, w której udział mają wyłącznie jst.

Wszystkie 107 operacji zakontraktowanych w ramach działania z montażem finansowym w wysokości 63,63% kosztów kwalifikowalnych zostało już zakończone i rozliczone. **Kwota wypłacona** na rzecz Beneficjentów to **ponad 107 mln zł** tj. **ponad 24,1 mln euro**. W ramach wdrażania operacji finansowanych ze środków EIO w pełni **zakończone i rozliczone** zostały już **23 inwestycje na kwotę ponad 61,3 mln zł** tj. **ponad 14,2 mln euro**. Pozostałe 26 operacji oczekuje na rozliczenie końcowe na podstawie złożonych przez Beneficjentów wniosków o płatność na kwotę **ponad 61,3 mln zł** tj. **14,3 mln euro**. Efektem realizacji tych inwestycji była m.in. zwiększająca się liczba odbiorców korzystających z ulepszonej infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej w ilości 156 454; ponadto liczba podłączeń do wybudowanych/przebudowanych sieci wodociągowej w ilości 1387 oraz kanalizacyjnej – 2279, wybudowano 194 km sieci wodociągowych, 293 km sieci kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, 3749 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków, 8 ujęć wody, 3 stacje uzdatniania wody, a także 8 oczyszczalni ścieków.

Na tle innych województw realizujących ten rodzaj inwestycji pod względem alokacji środków wynikających z podpisanych umów, nasze województwo w tym przypadku plasuje się na 13 pozycji w kraju.

Mimo to poziom wykorzystania limitu przez SW świętokrzyskiego w ramach wdrażania tego typu operacji kształtuje się na poziomie 96% .

Rys. 4 Gospodarka wodno-ściekowa. Alokacja środków wynikająca z umów na tle innych województw

7.4.1 INWESTYCJE W OBIEKTY PEŁNIĄCE FUNKCJE KULTURALNE LUB KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ - dofinansowanie do 63,63% kosztów kwalifikowalnych

Samorząd Województwa w ramach dostępnego limitu środków w **wysokości 42,5 mln zł** tj. **ponad 9,9 mln euro** w wyniku przeprowadzonych naborów wniosków o przyznanie pomocy w latach 2018, 2021 oraz 2023 zawarł 109 umów z 75 podmiotami na dofinansowanie inwestycji polegających głównie na budowie, przebudowie lub wyposażeniu obiektów pełniących funkcje kulturalne (głównie były to świetlice, domy kultury oraz biblioteki) Beneficjentami realizującymi ten cel były gminy i instytucje kultury jst.

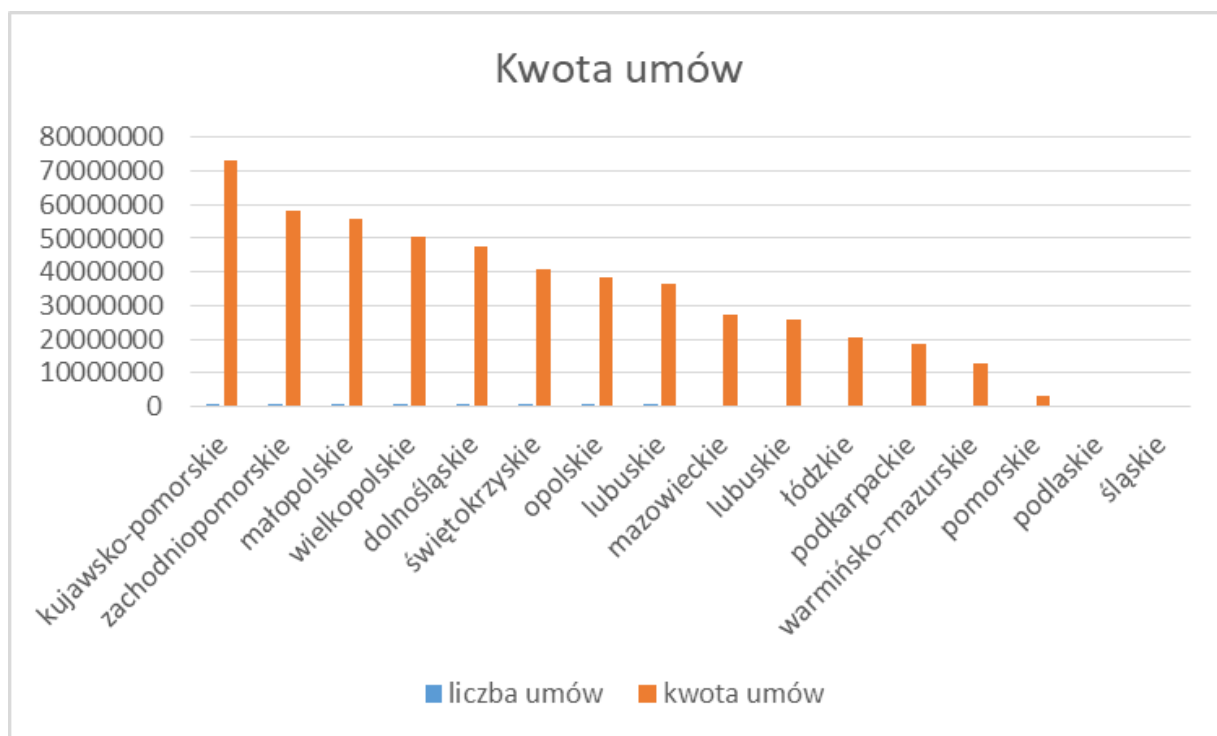
Dopuszczalny limit pomocy na tego typu operacje wynosił do 500 tys zł na miejscowość w okresie realizacji Programu. **Kwota dofinansowania zawartych umów** kształtowała się na poziomie **ponad 40,4 mln zł**. Realizacja 96 operacji została już zakończona i w pełni **rozliczona na kwotę ponad 33,2 mln zł** tj. ponad 7,5 mln euro. Pozostałe 13 inwestycji oczekuje na rozliczenie końcowe na podstawie złożonych wniosków o płatność na kwotę ponad 7,1 mln zł tj. 1,6 mln euro.

Efektami rzeczowymi zrealizowanych inwestycji są m.in. wybudowane świetlice w ilości 15 szt., przebudowane w ilości 74 szt., w tym wyposażono 50 z nich. Ponadto przebudowano 1 obiekt biblioteczny, 2 amfiteatry wraz z wyposażeniem oraz przeprowadzono renowację pałacu w gminie Staszów. Do efektów realizacji należy zaliczyć także wzrost liczby osób korzystających z infrastruktury społeczno-kulturalnej, mierzony jako różnica między stanem po i przed realizacją operacji, który wynosi 14 937 osób.

Na tle innych województw realizujących ten rodzaj inwestycji pod względem alokacji środków wynikających z podpisanych umów, nasze województwo w tym przypadku znajduje się na 6 pozycji w kraju.

Poziom wykorzystania dostępnego limitu środków na ten cel kształtuje się na poziomie około 93%.

Rys. 5 Obiekty kulturalne. Alokacja środków wynikająca z umów na tle innych województw

7.4.2 TARGOWISKA LUB OBIEKTY BUDOWLANE PRZEZNACZONE NA CELE PROMOCJI LOKALNYCH PRODUKTÓW - dofinansowanie do 63,63% kosztów kwalifikowalnych

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego zakończył realizację tego działania już w 2019 roku wykorzystując całość dostępnego na ten cel limitu środków, który **wynosił ponad 1,1 mln euro tj. ponad 5,1 mln zł.**

Pomoc miała formę refundacji do 63,63% kosztów kwalifikowalnych operacji i nie mogła przekroczyć 1 mln zł na Beneficjenta w okresie realizacji Programu. Wnioskodawcą takiej pomocy mogły być gminy, związki międzygminne, powiaty i związki powiatów. Celem realizacji tych operacji było podniesienie przyjętych standardów miejsc gdzie odbywa się sprzedaż lokalnych produktów, skrócenie łańcucha żywnościowego i zwiększenie udziału rolników w wartości dodanej. Ponadto budowa targowisk przyczynia się do ułatwienia dystrybucji produktów rolnych, integracji producentów z łańcuchem żywnościowym poprzez systemy jakości, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw.

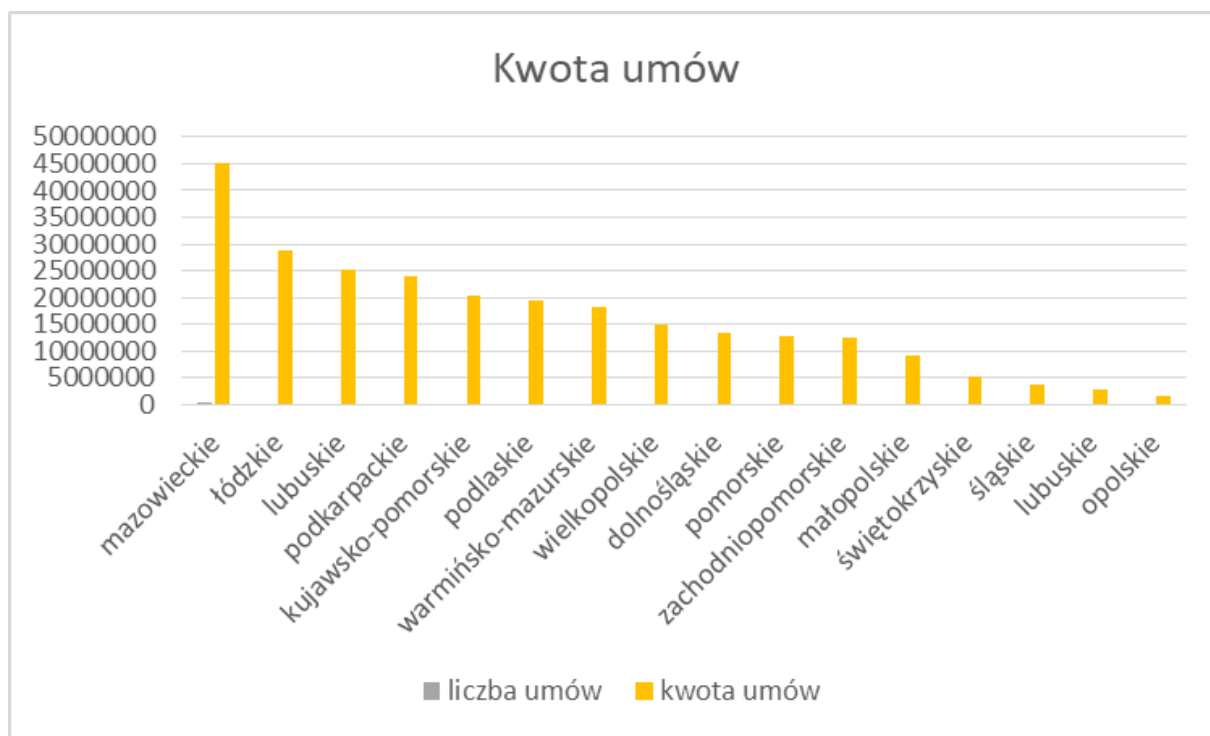
Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmowało budowę lub przebudowę targowisk lub obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów.

Łącznie w ramach wdrażania tego typu operacji **zrealizowano i rozliczono 6 umów** realizowanych przez 6 podmiotów na kwotę pomocy ponad 5,1 mln zł tj. 1,1 mln euro. Rzeczywymi efektami zrealizowanych inwestycji było wybudowanie nowych targowisk w gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Iwaniska (2 nowe miejsca targowe), powstał 1 obiekt do celów promocji lokalnych produktów oraz przebudowano już istniejące targowiska w gminach (łącznie 4 szt.): Klimontów, Nowa Słupia, Łopuszno i Zawichost.

Na tle innych województw realizujących ten rodzaj inwestycji pod względem alokacji środków wynikających z podpisanych umów, nasze województwo również w tym przypadku plasuje się na 13 pozycji w kraju co nie wpływa na poziom wykorzystania limitu środków w 100% .

Rys. 6 Targowiska. Alokacja środków wynikająca z umów na tle innych województw

Województwo Świętokrzyskie pod względem wielkości zajmowanego terytorium jest jednym z mniejszych w Polsce i zajmuje 15 miejsce spośród wszystkich województw. Jego powierzchnia stanowi 3,7% terytorium naszego kraju. Również pod względem liczby ludności zajmujemy jedno z końcowych miejsc w rankingu plasując się na 14 pozycji. W kwestii dochodu na mieszkańca również nie jesteśmy w czołówce zajmując 12 miejsce a za nami jest tylko województwo podkarpackie i warmińsko-mazurskie. Pomimo tych „trudności” jesteśmy w czołówce rankingu krajowego jeśli chodzi o liczbę działalności gospodarczych bo jest to 6 pozycja w kraju. Województwo wyróżnia się również rolniczym charakterem z dużym udziałem użytków rolnych w strukturze obszaru. Jeśli chodzi o realizację Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich w obecnej i poprzedniej perspektywie także jesteśmy w czołówce pod względem zaangażowania w proces wdrażania oraz wykorzystania przydzielonych przez MRiRW limitów środków finansowych na te cele.

Łącznie wszystkie działania infrastrukturalne, na które Samorząd Województwa Świętokrzyskiego otrzymał do dyspozycji **ponad 103,3 mln euro** zostały zrealizowane pod względem wykorzystania środków dostępnych w budżecie na poziomie 92% , co w skali całego kraju jest bardzo dobrym wynikiem.

19.1; 19.2; 19.3 oraz 19.4 DZIAŁANIA Z ZAKRESU LEADER

Działanie LEADER, inaczej rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), to inicjatywa Komisji Europejskiej, która wspiera rozwój obszarów wiejskich poprzez zaangażowanie lokalnych społeczności w proces decyzyjny. LEADER angażuje lokalnych mieszkańców, przedstawicieli sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego w opracowywanie i realizację strategii rozwoju.

Na terenie województwa świętokrzyskiego powstało 17 Lokalnych Grup Działania, którym przyznano do dyspozycji limit na wdrażanie poszczególnych działań w wysokości **56,8 mln euro** co stanowiło ponad **242,4 mln zł** w zależności od kursu walutowego ustalonego przez EBC.

Działania realizowane w ramach osi LEADER przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego to:

- 19.1 Wsparcie przygotowawcze;

W ramach inicjatywy LEADER wsparcie przygotowawcze było kierowane na tworzenie i funkcjonowanie Lokalnych Grup Działania (LGD) oraz na wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR). To wsparcie pomagało LGD w przygotowaniu LSR, które są podstawą do pozyskiwania funduszy na projekty dla lokalnych społeczności wiejskich.

- 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność;

W ramach tego poddziałania pomoc była przyznawana na operacje w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich objętych strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność poprzez:

- podejmowanie działalności gospodarczej
- tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych
- rozwijanie działalności gospodarczej
- rozwój rynku zbytu
- zachowanie dziedzictwa lokalnego
- rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej

- 19.3 Projekty współpracy;

Poddziałanie umożliwia poszczególnym Lokalnym Grupom Działania podejmowanie współpracy i realizację projektów z partnerami z terytorium tego samego państwa członkowskiego (projekty międzyterytorialne) lub partnerami z innych państw członkowskich (projekty międzynarodowe). Wsparcie jest przyznawane na operacje w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego, rozwój rynków zbytu produktów i usług lokalnych, zachowanie dziedzictwa lokalnego, promowanie obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR.

- 19.4 Funkcjonowanie LGD

To część Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020 miała na celu wsparcie LGD w pokrywaniu kosztów bieżących funkcjonowania w tym wynagrodzeń, utrzymania biur, szkoleń i aktywizacji.

Wdrażanie działania LEADER zostało już zakończone dla wszystkich rodzajów poddziałań – ostatnie zlecenie płatności zrealizowano w miesiącu maju br.

W ramach dostępnego limitu środków zakontraktowano łącznie na wszystkie wdrażane z tego zakresu poddziałania **1755 operacji** na łączną kwotę pomocy ponad **238,6 mln zł** tj. ponad **54,2 mln. euro** co stanowi **90%** wykorzystania całego limitu środków dostępnego na ten cel. Najwięcej zrealizowanych inwestycji bo 1694 - dotyczy poddziałania 19.2 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (operacje typu inne i własne, projekty grantowe oraz premia). Pozostałe 61 realizacji dotyczyło operacji z zakresu 19.3 Wdrażanie projektów współpracy; 19.1 Wsparcia przygotowawczego oraz 19.4 Funkcjonowania LGD. Poziom wykorzystania dostępnych limitów środków na te cele kształtował się następująco: 19.1 – 100%; 19.3 – 63% oraz 19.4 – 99,9%.

Łączna liczba złożonych w tym zakresie wniosków o przyznanie pomocy w czasie realizacji Programu kształtowała się na poziomie 2744 szt. z czego odrzucono lub wycofano z realizacji 876 z nich, głównie z powodu braku środków w dostępnym limicie dla danego LGD lub zmiany decyzji wnioskującego polegającej na wycofaniu wniosku. Łączna liczba zawartych umów o przyznaniu pomocy kształtowała się na poziomie 1868 szt. a realizacja zakończyła się rozliczeniem 1755 z nich. Umowy, które nie zostały zrealizowane w ilości 113 szt. zostały rozwiązane na pisemną prośbę Beneficjenta. Wśród realizowanych operacji aż 62% z nich było ukierunkowanych na innowacje. W efekcie realizacji tych operacji powstało 808 nowych

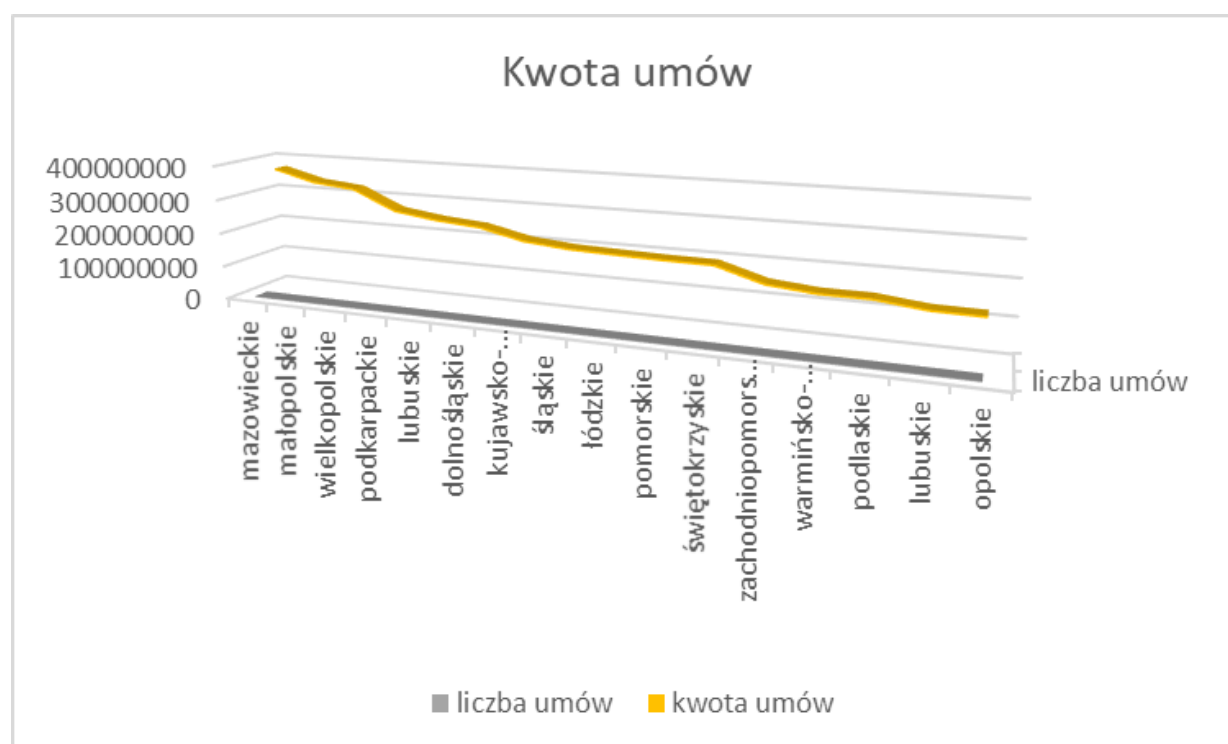
podmiotów gospodarczych w tym 456 założonych przez osoby bezrobotne a 248 podmiotów rozszerzyło swoją dotychczasową działalność, co umożliwiło powstanie 1209 nowych miejsc pracy.

W zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej przeprowadzono prace dla 1040 obiektów w tym nowo wybudowane 658 szt. a zmodernizowane 382 szt. Tylko same nowe obiekty sportowe i rekreacyjne w tej liczbie stanowiły ponad połowę realizacji (369 obiektów).

Ponadto przeprowadzono 224 szkolenia dla 5778 osób, wybudowano 114 km nowych ścieżek rowerowych, powstały 2 nowe inkubatory przetwórstwa lokalnego a 1 zmodernizowano.

Na tle innych województw realizujących ten rodzaj inwestycji (wdrażanie lokalnych strategii rozwoju) pod względem alokacji środków wynikających z podpisanych umów, nasze województwo w tym przypadku plasuje się na 11 miejscu w kraju co nie wpłynęło na poziom wykorzystania limitu w 97,8%.

Rys. 7 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (19.2). Alokacja środków wynikająca z umów na tle innych województw

Zachętą do pozostania ludności na obszarach wiejskich jest wielokierunkowy rozwój infrastruktury wiejskiej, dzięki któremu życie na wsi staje się łatwiejsze. Przy wykorzystaniu funduszy z PROW 2014-2020 na obszarach wiejskich wybudowano 191 km sieci wodociągowych i 271 km sieci kanalizacyjnej oraz 3475 przydomowych oczyszczalni ścieków, 8 nowych ujęć wody i 7 oczyszczalni ścieków komunalnych. Realizacja przyczyniła się również do powstania 2 nowych targowisk i 1 obiektu do celów promocji lokalnych produktów. Wyremontowano łącznie ponad 341 km nawierzchni drogowych i wybudowano 114 km ścieżek rowerowych. Ponadto Program przyczynił się do budowy i modernizacji obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w ilości 1040 szt. Były to głównie świetlice wiejskie, które dla ludności wiejskiej stanowią centra życia kulturalnego, lub inne miejsca rekreacji, amfiteatry, gminne ośrodki kultury.

Rozwój wiejskiej infrastruktury nie tylko ułatwia funkcjonowanie gospodarstw rolnych, ale sprzyja także rozwojowi działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich oraz ułatwia życie pozostałym mieszkańcom wsi. Wieś staje się coraz bardziej atrakcyjnym miejscem do zamieszkania i odpoczynku nie tylko dla rolników. Na rozwój obszarów wiejskich duży wpływ mają również działania aktywizujące społeczności lokalne co było podstawą realizacji operacji z zakresu 19.3 wdrażania projektów współpracy. Współpraca z lokalnymi partnerami pozwala na lepsze zdefiniowanie lokalnych problemów i określenie sposobów ich rozwiązania z wykorzystaniem lokalnych zasobów. Realizacja PROW 2014-2020 w tym aspekcie „zaowocowała” powstaniem 808 nowych podmiotów gospodarczych (w tym 456 założonych przez osoby bezrobotne) i rozwojem 248 już istniejących co w konsekwencji doprowadziło do powstania 1209 nowych miejsc pracy.

Dzięki wsparciu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 i jego poprzedniej edycji a także kolejnej w postaci PS WPR zwiększa się rentowność świętokrzyskich gospodarstw rolnych, zakładów przetwórczych, poprawia się organizacja łańcucha żywnościowego oraz rośnie konkurencyjność polskich – a zarazem świętokrzyskich produktów rolno spożywczych i terenów wiejskich naszego województwa.